

به نام خدا

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

(ایرانداک)

خلاصه گزارش طرح پژوهشی سازمانی

عنوان طرح پژوهشی

بررسی تحلیلی انتشارات استناد نشده حوزه علم‌سنجی در مجلات نمایه‌شده در پایگاه وب‌اوساینس

تاریخ شروع طرح پژوهشی	۱۴۰۱/۲/۱۰	تاریخ پایان طرح پژوهشی	۱۴۰۲/۱۱/۱۵
نام و نام خانوادگی مجری طرح پژوهشی	رویا پورنقی		
نام و نام خانوادگی همکاران طرح پژوهشی	-		

درباره طرح پژوهشی

در این پژوهش با رویکرد تحلیل استنادی به تحلیل انتشارات بی‌استناد در حوزه علم‌سنجی در پایگاه وب‌اوساینس بدون اعمال محدودیت جغرافیایی و در مقطع زمانی ۱۰ ساله ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ پرداخته شد. هدف اصلی پژوهش: بررسی تحلیلی یک دهه انتشارات استناد نشده حوزه علم‌سنجی در نشریات نمایه شده در پایگاه استنادی وب‌اوساینس است. همچنین اهداف فرعی طرح شامل:

- تعیین نرخ بی‌استنادی در مجلات حوزه علم‌سنجی نمایه شده در پایگاه وب‌اوساینس در بازه زمانی پژوهش.
- تعیین ارتباط بین شاخص ضریب‌تأثیر و بی‌استنادی در مجلات حوزه علم‌سنجی نمایه شده در پایگاه وب‌اوساینس در بازه زمانی پژوهش.
- تعیین ارتباط بین شاخص اچ نویسنده‌گان و بی‌استنادی در حوزه علم‌سنجی در پایگاه وب‌اوساینس در بازه زمانی پژوهش.
- تعیین کشورها با بیشترین میزان بی‌استنادی در حوزه علم‌سنجی در پایگاه وب‌اوساینس در بازه زمانی پژوهش.
- تعیین ارتباط بین حمایت مالی و بی‌استنادی در مدارک حوزه علم‌سنجی در پایگاه وب‌اوساینس در بازه زمانی پژوهش.
- تعیین ارتباط بین نوع دسترسی (اشتراکی و آزاد) مجلات و بی‌استنادی در حوزه علم‌سنجی در پایگاه وب‌اوساینس در بازه زمانی پژوهش.
- تعیین موضوعات دارای بیشترین میزان بی‌استنادی در مدارک حوزه علم‌سنجی در پایگاه وب‌اوساینس در بازه زمانی پژوهش.
- تعیین ارتباط نوع مقاله با میزان بی‌استنادی در حوزه علم‌سنجی در پایگاه وب‌اوساینس در بازه زمانی پژوهش.
- تعیین جایگاه ایران در میان کشورهای بی‌استناد در حوزه علم‌سنجی در پایگاه وب‌اوساینس در بازه زمانی پژوهش.

روش پژوهش

این پژوهش از نوع کاربردی و از نظر ماهیت پژوهش پیمایشی و داده های مورد بررسی به روش کتابخانه ای و از پایگاه اطلاعاتی وب آوساینس در بازه زمانی ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ گردآوری و استخراج شده است و پیمایش بر روی مقالات و متون استخراج شده مرتبط با اهداف تحقیق انجام شده است. از نظر روش پژوهش با استفاده از فن تحلیل استنادی انجام گرفته است. تحلیل استنادی یکی از روش های کتاب سنجی است که به بررسی و تحلیل کمی استفاده از استنادهای کتابشناختی در آثار و متون علمی می پردازد. در ادامه این بخش فرایند و جزئیات روش کار به تفصیل بیان شده است. همان طور که می دانیم چند مجله تخصصی بین المللی نیز در زمینه علم سنجی و حوزه های سنجشی وابسته فعال هستند که شناخته شده ترین آنها مجله های علم سنجی و اطلاع سنجی می باشند، جامعه آماری این پژوهش را کلیه مقاله های منتشر شده در این مجلات تشکیل می دهد.

یافته های طرح پژوهشی

یافته ها نشان داد همبستگی متوسط و معنی داری (۰,۴۱۶-) به صورت معکوس بین نرخ بی استنادی و شاخص اچ نویسندگان وجود دارد بدین معنی که با افزایش اچ ایندکس نویسنده، نرخ بی استنادی آن کاهش می یابد و بالعکس با افزایش نرخ بی استنادی نویسنده، میزان اچ ایندکس آن کاهش می یابد و همچنین بین نرخ بی استنادی و ضریب تاثیر نشریات رابطه معکوس و قوی وجود دارد (۰,۷۸۶-) . همچنین، همبستگی نسبتاً قوی و معنی داری (۰,۶۷۳) میان نرخ بی استنادی و حمایت مالی انتشارات حوزه علم سنجی وجود دارد. مقالات بی استناد بیشتر از نوع مقالات دسترسی آزاد بودند و اغلب انواع مدارک منتشر شده رابطه معنی داری با نرخ بی استنادی نداشتند. بیشترین بی استنادی متعلق به نشریه Investigacion Bibliotecologica با نرخ ۷۲/۳۸ درصد می باشد، در مقابل نشریه Journal of Informetrics با نرخ بی استنادی ۴/۸۵ درصد وضعیت خوبی داشته است و از میان مقالات منتشر شده تنها ۴/۸۵ درصد آنها بدون استناد باقی مانده اند. ایران در جایگاه پانزدهم از میان ۴۷ کشور در بی استنادی انتشارات حوزه علم سنجی در جهان قرار گرفته است و نیاز به سیاستگذاری های مناسب و برنامه ریزی برای بهبود دارد.

نتیجه گیری و پیشنهادها

بر اساس نتایج پژوهش از آنجا که ضریب تاثیر نشریه با نرخ بی استنادی رابطه قوی و معکوس دارد، به نویسندگان حوزه علم سنجی پیشنهاد میشود آثار خود را برای انتشار به نشریاتی ارسال نمایند که ضریب تاثیر بالاتری دارند. همچنین مسئولین و دست اندرکاران مجلات علمی تلاش نمایند تا با انتشار مقالات با کیفیت تر، و افزایش رویت پذیری مقالات نشریه در فضای مجازی و سایر بسترهای ارائه اطلاعات علمی، استنادات بیشتری به مقالات نشریه شود و ضریب تاثیر نشریه را افزایش دهند تا متقابلاً نرخ بی استنادی مقالات آنها کاهش یابد. همچنین، بر اساس نتایج پژوهش به متخصصان حوزه علم سنجی پیشنهاد میشود آثار پژوهشی خود برای انتشار را به نشریاتی ارسال نمایند که نرخ بی استنادی آنها در طول یک دهه کمتر بوده است. در صورت پذیرش مقالات در این نشریات احتمال دریافت استناد برای این مقالات درصد بالایی است. ایران با نرخ بی استنادی ۱۰/۲۲ درصد از نظر وضعیت استنادی در وضعیتی بهتر از ترکیه و هند قرار دارد. اما به طور کلی در وضعیت مطلوبی از نظر رتبه بی استنادی حوزه علم سنجی در دنیا نمی باشد. لازم است سیاستگذاری های پژوهشی و علمی دقیقی در راستای

افزایش استاد به مقالات و رویت پذیری مقالات نویسندگان ایرانی توسط نهادهای بالادستی انجام شود. نتایج این پژوهش به کار معاونت پژوهش و فناوری برای سیاستگذاری در موضوع علم‌سنجی و به کار استادان و پژوهشگران حوزه علم‌سنجی می‌آید. دانستن عوامل موثر بر بی‌استنادی، می‌تواند به مجلات علمی، محققان، موسسات، دانشگاه‌ها و کشورها کمک کند تا شانس دریافت استناد برای مقالات و انتشارات خود را بهبود بخشند و درصد آثار بدون استناد را کاهش داده و در نتیجه، عملکرد خود را در ارزیابی شاخص تاثیر و کیفیت پژوهش، افزایش دهند.